

Regionförvaltningsverkets inspektioner på och tillsyn över villkorlighet på får- och getgårdar + ändringar i djurskyddslagen

22.1.2024

Regionförvaltningsverket i Sydvästra Finlands länsveterinär
Rami Kuhanen

rami.kuhanen@avi.fi

Regionförvaltningsverkets (RFV) inspektioner av gårdar med produktionsdjur

- Tillsyn över villkorlighet (tidigare, innan året 2023: "tvärvillkor")
→ inspektioner på ca 30 gårdar/år (alla djurarter)
- Urvalsbaserade djurskyddsinspektioner/djurvälfärdsinspektioner ("EU-djurskyddsinspektioner") enligt 78 § i lag om djurvälstånd, ca 30 gårdar/år (alla djurarter).
År 2024 ligger tyngdpunkten fortfarande på inspektioner av broilergårdar, i förväg vetande från Livsmedelsverket.
- Inspektioner baserade på misstanke, 78 § i lag om djurvälstånd
- Inspektioner av bokföring av läkemedel
- Inspektioner av broilergårdar enligt 59 § i lag om djurvälstånd i samband med höjning av djurtätheten

RFVs tillsyn över villkorlighet

- Minst 1 % av gårdar som sökt vissa EU-stöd, under coronapandemin ca 0,5 %
  - Nötkreatur, svin, får, getter, värphönshus > 350 hönor, broilrar och kalkoner
  - Slumpmässigt
- och*
- Riskbaserat urval
- ca 30 gårdar årligen inom RFV Sydvästra Finlands område (alla djurarter)
- Brist i villkorlighetskraven som upptäckts vid annan tillsyn → RFV utökar till tillsynen över villkorlighet (administrativ tillsyn, eget urval)

“

<https://unsplash.com/@judithprins>

Aluehallintovirasto

Tillsyn över villkorlighet 1/2

- Tillsynen gäller **jordbruksverksamhet**
- Om gården inte föder upp eller håller djur för jordbrukssyften gäller tillsynen över villkorlighet **inte** dem
- Alla produktionsdjur som hålls och föds upp i jordbrukssyfte övervakas även om jordbruksstöd inte har sökts
- **Om** gården har lantrasfår **och** har ingått ett **avtal om uppfödning av lantraser**
→ **alla övervakas (även 1 stycke djur)**

Tillsyn över villkorlighet 2/2

- Regionförvaltningsverkets tillsyn gäller
  - Produktion av animaliska livsmedel och deras säkerhet
    - Hygienen i produktionsenheter
    - Hygienkrav på mjölk- och äggproduktion
    - Krav på bokföring av läkemedel
    - Rester av djurläkemedel
    - Ämnen som är förbjudna för produktionsdjur
    - Rester av växtskyddsmedel och djurläkemedel
  - Djursjukdomar
    - TSE-sjukdomar
    - Import/export
  - **Djurs välmående / djurvälfärd** – det största enskilda delområdet

Tillsyn över villkorlighet - författningsgrund

- Villkorlighetskraven är en samling krav som utgör villkor för de flesta jordbruksstöden
- Kraven är redan gällande lagstiftning och måste följas hela tiden på gårdar
- Författningsgrund
  - Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 2021/2115 (CAP-planförordningen), (EU) nr 2021/2116 (den horisontella förordningen), (EU) nr 2022/1172 (förordningen om kvalitetsbedömning).
  - Lag om verkställning av vissa av Europeiska unionens jordbruksstöd och vissa nationella jordbruksstöd (1334/2022)
  - Statsrådets förordning om de föreskrivna verksamhetskrav som ingår i villkorligheten för Europeiska unionens stöd till jordbrukare samt om tillsynen över att verksamhetskraven och kraven på god jordbrukshävd och goda miljöförhållanden iakttas (65/2023)
  - En del av statsrådets förordningar har godkänts vid årsskiftet. Aktuell nationell lagstiftning finns i Finlex (finlex.fi)

På gårdarna i både riskbaserade och slumpmässiga urvalet utförs alla relevanta kontroller av djuren enligt nedanstående tabell:

Djur:	Nötgårdar nötkreatur			Svingårdar	Fjäderfä- gårdar	Fjäderfä- gårdar	Fårgårdar	Getgårdar	Andra produktions- djur
	Mjök- produktion	Kött- produktion	Kalvar	svin	broilrar, kalkoner	värphöns	får	getter	
Ämnen som är förbjudna för produktionsdjur	X	X	X	X	X				
Hygien vid produktion av animaliska livsmedel	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Djursjukdomar (TSE- krav)									
Djurs välmående	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Foder	X	X	X	X	X	X	X	X	X

Andra inspektioner som kan leda till tillsyn över villkorlighet

Livsmedel (hygienen i produktionsenheter, ämnen som är förbjudna för produktionsdjur och rester av djurläkemedel)

- Hygieninspektioner av produktionsenheter (mjölkhygieninspektioner, hönserier [kommunalveterinär])
- Salmonellakontroll (fjäderfä, avelssvingårdar [kommunalveterinär])
- Övervakning av främmande ämnen [på gårdarna KV och länsveterinär, på slakterier besiktningsveterinär]

Djursjukdomar (TSE-sjukdomar, import-/exportkrav)

- TSE-kontroller av får och getter [KV]
- Import-/exportkontroller [KV, LV]

Djurs välmående /djurvälstånd inspektioner

- Inspektion baserade på misstanke, 78 § i lag om djurvälstånd [KV, LV]
  - Inspektion baserade på urval, 78 § i lag om djurvälstånd [LV]
  - Slakteriets anmälan enligt 88 § i lag om djurvälstånd (besiktningsveterinären)
- leder i allmänhet till djurvälståndinspektion baserade på misstanke

Krav som gäller förbjudna ämnen, rester av djurläkemedel och läkemedelsbokföring

- Förbjudna ämnen
  - Läkemedel som främjar djurens tillväxt och avkastning (t.ex. stilbener, tyreostatika, estradioler, koccidiostatika för vissa djur)
  - Antibiotika förbjudna för produktionsdjur (t.ex. kloramfenikol)
  - På en del gårdar som ingår i urvalet för tillsyn över villkorlighet tas prover (blod-, urin-, avförings-, vatten- eller foderprover) för att utreda om gården använt hormoner eller antibiotika som är förbjudna
- Rester av djurläkemedel
  - Utvidgad tillsyn om rester hittats i samband med annan tillsyn (t.ex. prov enligt Livsmedelsverkets program för övervakning av främmande ämnen, mejeriets eller slakteriets anmälan)
- Krav på bokföring av läkemedel
  - Bokföring av all medicinering, även förebyggande (parasitläkemedel, vaccineringsar)
  - 1) Djurets eller djurgruppens identifieringsuppgifter
  - 2) Datum för medicineringen
  - 3) Vem som har påbörjat medicineringen (veterinär, ägare, djurskötare osv.)
  - 4) Läkemedlets/läkemedelsfodrets indikation
  - 5) Läkemedlets/läkemedelsfodrets namn
  - 6) Mängden av läkemedel eller foderläkemedel
  - 7) Karenstid
  - 8) Läkemedlets försäljare/förskrivare

Obs! Läkemedelsbokföringen ska förvaras i fem (5) år!

Hygien vid produktion av animaliska livsmedel (alla gårdar)

- Livsmedlens spårbarhet
  - RFV övervakar endast fjäderfä
- Lagring av avfall och farliga ämnen
  - med tanke på kontaminering av livsmedel (bl.a. hantering av kadaver och avfall)
- Åtgärder för att förhindra övergången av sjukdomar från livsmedel till människor och spridningen av dessa sjukdomar (t.ex. EHEC, salmonella)
- Resultaten av undersökningar som är viktiga för människans hälsa i anknytning till produktion av livsmedel av animaliskt ursprung journalförs
  - programmet för salmonellakontroll, övervakning av campylobacterier hos broilrar
  - djurens slaktuppgifter, andra inspektioner som utförts på primärproduktionsstället med stöd av livsmedelslagstiftningen
  - vid tillsynen granskas det senaste årets uppgifter, de journalförda uppgifterna bevaras i allmänhet 1 år (pågående år +1 år)

Krav som gäller mjölkproduktion

- Hälsotillståndet hos djur som hålls för mjölkproduktion är gott
  - Obehandlad mjölk och råmjölk ska komma från djur vars allmänna hälsotillstånd är gott.
- Förhållandena för kylning och förvaring av mjölk försämrar inte mjölkens livsmedelssäkerhet
- Rummen för förvaring av mjölk är skyddade från skadedjur (t.ex. nät i vädringsluckor)
- Ytor som kommer i kontakt med mjölken har hållits rena
- Mjölkningsmaskinen ska utföras hygieniskt, underhåll av mjölkningsmaskinen/-roboten ska ske regelbundet och dokumenteras
- Den obehandlade mjölkens kvalitet och temperatur måste övervakas
- Mjölk från sjuka djur och mjölk som innehåller rests substanser (dvs. mjölk som mjölkats under medicineringens karenstid) mjölkas separat

Varför är hygienen i primärproduktion och bekämpning av smittsamma sjukdomar viktigt?

Inrikes Meny

Mera ägg återkallas på grund av salmonellarisk – Livsmedelsverket: Det är säkert att äta inhemska ägg

Från 2021 Publicerad 18.01.2021 14:23.

Misstänkt salmonella i Lidl's köttprodukt

Köttet har sålts i mitten av mars i alla

SALMONELLA

Halten dioxin i ekologiska ägg bör åtgärdas

Eurofins erbjuder ackrediterade analyser av Dioxin och PCB i ägg

Enligt Livsmedelsverkets kontroller redan 2004 konstaterades att halterna dioxin i ekologiska ägg är högre än konventionella ägg. Man har nu gjort en ny kontroll och ser då en fortsatt ökning av halterna. Trots att resultaten inte är över gällande gränsvärden uppmanar Livsmedelsverket ändå branschen att kontrollera orsaken och vidta åtgärder

ÖSTERBOTTEN

Österbotten Meny

Kalvar gör människor sjuka i Österbotten

Från 2016 Publicerad 09.09.2016 15:00.

Viktigt även för livsmedelssäkerheten

THL varnar för trenden med råa köttfärsbiffar – biffarna ska alltid vara genomstekta

I helgen varnade svenska professorerna Marie-Louise Danielsson-Tham för att ge blodiga köttfärsbiffar till barn. Institutet för hälsa och välfärd är inne på samma linje.

Livsmedelsverket är noggranna med att poängtera att man måste ägg för att känna av fipronilförgiftningen. "Hittills känner vi inte till säger Livsmedelsverkets statsinspektör. Foto: TT

Över en miljon höns ska avlivas i Sverige – landets största äggproducent tampas med salmonella. En rikssvensk uppfödare av värphöns tvingas avliva samtliga fåglar, alltså 20 procent av Sveriges värphöns, rapporterar lantbrukets affärstidning ATL.

Inte hälsofarligt att äta fipronilförgiftade ägg

UPPDATERAD 11 AUGUSTI 2017 PUBLICERAD 11 AUGUSTI 2017

Enligt Livsmedelsverket ska det inte vara hälsofarligt att äta äggen som innehåller det giftiga bekämpningsmedlet fipronil. Man säger

Svenska Yle
<https://svenska.yle.fi>
salmonella - nyaste innehållet

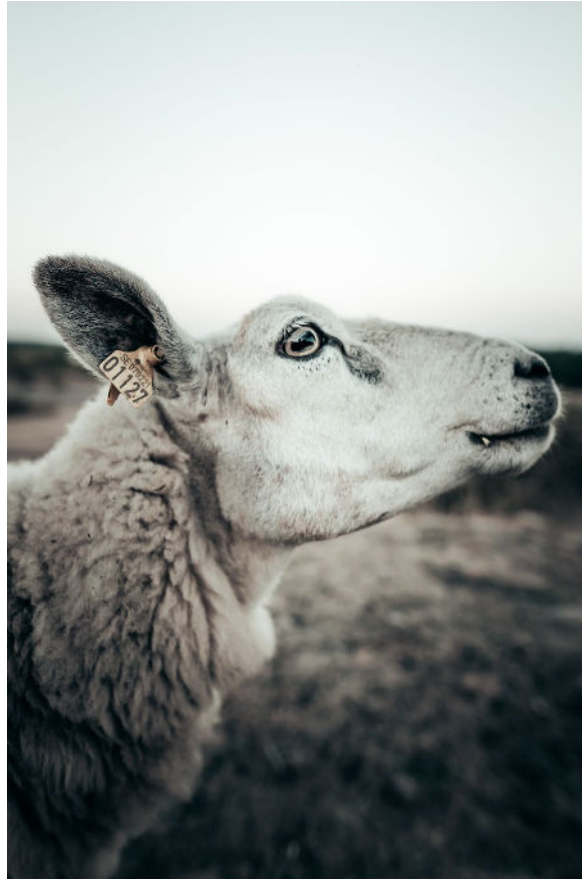
Svenska Smittskyddsinstitutet har kartlagt vilka länder där du vistas finns störst risk att få sjukdom i mag-tarmkanalen. Institutet har kartlagt förekomsten av tre bakterietyper som orsakar resorrelaterad salmonella: *Salmonella* och *Shigella*. De ger långvariga besvär och man kan vara sjuk och smittsam i flera veckor. Det är Dagens Nyheter som rapporterar om

Genom tillsynen säkerställs livsmedelssäkerheten för konsumenterna

[Oscar Nord \(@oscnord\) | Unsplash](#)

Genom att bekämpa en viss sjukdom bekämpar man även andra sjukdomar

<https://unsplash.com/@stevenerixon>

Iakttagande av bestämmelser om djurs välmående

- 1) **Allmänna krav på djurhållningsplatsen** (konstruktioner, hygien i produktionsenheten, skadedjur)
- 2) **Utrymmeskrav**
- 3) **Förhållandena i djurstallet** (belysning, ventilation, temperatur)
- 4) **Omsorg av djurens välbefinnande** (vård/avlivning av sjuka djur, djurens renhet)
- 5) **Utfodring och vattning**

→ Kraven kommer från:

- Lag om djurvälstånd (693/2023)
- Statsrådets förordning om skydd av får 587/2010
- Statsrådets förordning om skydd av getter 589/2010
  - Lagstiftningen kommer att förnyas

Påföljd av försummelser (villkorlighet)

- Guiden om villkorlighet 2024 har ännu inte publicerats (01/2024)
  - När det gäller försummelser bedöms omfattning, kontinuitet och allvarlighet
    - Oavsiktlig försummelse: påföljd 1–3 %
    - Allvarlig försummelse: påföljd 5–10 %
    - Upprepad försummelse: påföljd 7–10 %
    - Uppsåtlig försummelse: påföljd 15–100 %
  - straffprocenter läggs ihop med vissa takgränser
- Producenten hörs skriftligen om regionförvaltningsverkets förslag till påföljd
  - producenten kan påverka det slutliga förslaget genom att ge ett bemötande

Force majeure (t.ex. allvarlig sjukdom) ska anmälas till landsbygdsmyndigheten inom 15 arbetsdagar → Försummelsen sanktioneras inte om situationen beror på force majeure

Om villkorlighetskraven inte följts

- Om försummelser upptäcks

- Efter att ha hört gården ger länsveterinären ett förslag till eventuell stödpåföljd till NTM-centralens villkorlighetskoordinator

- Koordinatorn sammanställer alla inspektioner av gården under ett kalenderår och fastställer de slutliga påföljdsprocenterna

- kommunens jordbruksmyndighet fattar ett slutligt, överklagbart beslut

Iakttagande av djurskyddsbestämmelser 1/2

Vanliga försummelser hos får och getter

- Otillräcklig utfodring och/eller avmaskning (magra djur)

Får:

- Om fåren inte ständigt har tillgång till foder, ska alla djur i flocken kunna äta samtidigt när det är dags för utfodring. Härvid ska kanten på foderhäcken vara minst 35 centimeter per får vid användning av en rak foderhäck och minst 20 centimeter vid användning av en cirkulär foderhäck. Vid användning av en rak foderhäck ska kanten på foderhäcken dock vara minst 45 centimeter per dräktig tacka.
- Vid fri fodertillgång ska kanten på foderhäcken vara minst 17 centimeter per får.

Getter:

- Om getterna inte ständigt har tillgång till foder, ska alla djur i flocken kunna äta samtidigt när det är dags för utfodring. Härvid ska kanten på foderhäcken vara minst 20 centimeter per killing, minst 33 centimeter per unget, minst 40 centimeter per fullvuxen get och minst 45 centimeter per dräktig honget.

Iakttagande av djurskyddsbestämmelser 2/2

Vanliga försummelser hos får och getter:

- Smuts i förvaringsutrymmet, smutsiga djur
  - urin och avföring får inte kontaminera fodret eller dricksvattnet
- Säkerhet i förvaringsutrymmet
- För varje påbörjad grupp av 30 får ska det finnas minst en vattenbehållare eller dricksho
  - vattnet får inte heller frysa
- Otillräcklig klövvård / för långa klövar
- Otillräcklig klippning av får

Iakttagande av djurskyddsbestämmelser

Obs! På mer än $\frac{2}{3}$ av alla gårdar upptäcks inga brister alls! ✓

Ny lag om djurvälstånd 693/2023 – vad kommer att ändras?

Från djurskydd mot djurvälstånd

Djurskyddslag 247/1996 1 §:

Syftet med denna lag är att på bästa möjliga sätt att skydda djur mot lidande, smärta och plåga.

Lagen syftar också till att främja djurens välbefinnande och god behandling av djur.

Lag om djurvälstånd 693/2023 1 §:

Syftet med denna lag är att främja djurvälstånden och att på bästa möjliga sätt skydda djur mot men för deras välfärd.

Lagen syftar också till att öka respekten för djur och främja god behandling av djur.

Allmän information om nya lagen

- **Välferds**lagen: mer främjande av välfärd, förebyggande av sjukdom och förbättring av djurens rättigheter
- Ungefär samma sak som i den gamla lagen (eller förordningar), men platsen kan ha ändrats
  - Också en hel del förändringar
- Mångtydig på vissa ställen
  - Förordningar hänvisas till mycket, förordningars viktvärde blir betydande på vissa saker

Allmänna principer och ansvar för djur

8 § Begränsningar som gäller hållande av djurarter och djur

- Ny paragraf som ställer ganska stränga krav på djurhållning och begränsar vilka djur som får hållas
  - Till exempel: "djuren har möjlighet att tillfredsställa sina väsentliga beteendemässiga behov när det gäller rörelse, vila, kroppsvård, sökande efter föda och andra motsvarande aktiviteter samt i sociala relationer"
  - "djurens fysiologiska behov kan tillgodoses,";
  - "lämpliga djurhållningsplatser kan ordnas för djuren, och";
  - "djuren kan ges lämplig vård om de insjuknar eller skadas."

Krav av kontinuerlig tillgång till vatten

21 § Utfodring och vattning

- "I en permanent djurhållningsplats för däggdjur och fåglar ska djuren hela tiden ha tillgång till vatten."
  - Kontinuerlig tillgång till vatten förutsätts dock inte för nyfödda får/getter

Avlägsen bete och inspektion av djur

- **22 §:** Inspektion av djurs välfärd och djurhållningsplatser
  - "Om hållna djur står under omedelbar uppsikt eller omedelbart kan nås av en människa, ska djurens välfärd och djurhållningsplatsen jämte anordningar inspekteras minst en gång om dagen och vid behov oftare. Vid bedömningen av vad som är tillräckligt inspektionsintervall ska uppmärksamhet ägnas djurhållningsformen, djurarten, djurets fysiologiska tillstånd samt förhållandena på djurhållningsplatsen och i livsmiljön."
    - "Skyldigheten att utföra inspektioner dagligen tillämpas inte på djur som sommartid hålls på svårtillgängliga beten"
      - djur bör fortfarande kontrolleras flera gånger i veckan även i avlägsna beten!
  - "Närmare bestämmelser om inspektion av djurvälfärd och djurhållningsplatser får utfärdas genom förordning av statsrådet."

Uppbundna djur

- **37 §:** Allmänna krav som gäller permanenta djurhållningsplatser
  - "Ett djur får inte hållas fortlöpande uppbundet på sin plats och djurets möjligheter att röra sig får inte begränsas permanent med konstruktioner som hindrar djuret från att vända sig."
    - Att hålla getter uppbundet är tillåten endast tillfälligt, t. ex. under mjölkning

Utrymmen som behövs för vård och inspektion av djur

- **38 §:** Utrymmen som behövs för vård och inspektion av djur
  - "På en permanent djurhållningsplats eller i anslutning till den ska det finnas utrymmen och redskap som är nödvändiga för att inspektera och hantera djur samt vid behov utrymmen för vård och isolering av djur som är sjuka eller skadade."
- I praktiken måste det på en permanent djurhållningsplats eller i anslutning till den finnas en (möjlighet för) sjukbox
- "Närmare bestämmelser om utrymmen och om utrustningen i dem får utfärdas genom förordning av statsrådet"

Vad annat?

- Till exempel **18 §**: Förbjudna redskap och anordningar
  - "Det är förbjudet att marknadsföra, importera, tillverka, sälja, överlåta, använda och inneha sådana redskap och anordningar som är avsedda för skötsel, hantering, fasttagande, transport, bedövning eller avlivning av djur, om det är uppenbart att deras användning orsakar djuret onödig smärta eller onödigt lidande."

Glöm inte statsrådets förordningar

- Statsrådets förordning om skydd av får 587/2010
- Statsrådets förordning om skydd av getter 589/2010

Uppdateringar förväntas!

Mer information om den nya välfärdslagen

- Livsmedelsverkets riktlinjer och tolkningar
  - <https://www.ruokavirasto.fi/sv/djur/djurens-valfard/andringar-av-den-nya-valfardslagen/>
- Regionförvaltningsverket
  - Kontakta oss när som helst 👍
- Följ lagstiftningen (nya förordningar) samt litteratur och nyheter

Tack!

rami.kuhanen@avi.fi

https://unsplash.com/@fineas_anton

Praktisk hantering av sjukdomsrisker på gårdarna 1/3

- Djurtrafik
  - Anskaffning av djurmaterial från Finland/från utlandet/förflyttningar av djur
- Foder och strö
  - Importfoder (eventuell salmonellarisk!)
  - Skadedjur (gnagare, fåglar)
  - Utfodringslinjer
- Person- och biltrafik runt produktionsenheten
- Smittspärr
  - OCKSÅ gårdens eget folk (ägarna, anställda, barn, äldre) ska gå genom smittspärren
- Endast nödvändiga personer i djurutrymmena
  - Skyddskläder (overall & huvudbonad) och skyddsskor
  - Instruktioner om gårdens rutiner (t.ex. personer som sköter underhåll, nya aktörer)
  - Besökare ska inte lämnas ensamma på gården

Praktisk hantering av sjukdomsrisker på gårdarna 2/3

- Fordon och entreprenörer
  - Korsning av foder- och gödselrutter
  - Placering av avfallskärl och kärlens kvalitet
  - Maskiner för gemensamt bruk
  - Kadaver och hanteringen av dem
- Kontakter till utlandet
  - Egna och anställdas resor (48-timmarsregeln!)
  - Salmonellatest
  - Utredning av sjukdomsläget i området som besöks
- Övriga husdjur (blandgårdar, hobby-/sällskapsdjur)
- Tvättning och desinficering
- Sjukutrymmen

Praktisk hantering av sjukdomsrisker på gårdarna 3/3

- Ökande av djurens motståndskraft
  - Ombesörjande av välmåendet
  - Adekvat utfodring och tillgång till vatten
- Sjukdomsuppföljning, bedömning av slaktresultat, medicinering, produktionsuppföljning.
- Planmässig hälso- och sjukvård
- Samarbete mellan olika aktörer; öppenhet och kritiskhet
- Kartläggning av den egna gårdens sjukdomsrisker och eventuella kritiska punkter